

COLOCVIUL INTERNAȚIONAL „*GNOTHI SEAUTON – CLASSICS AND COMMUNISM. THE HISTORY OF THE STUDIES ON ANTIQUITY IN THE CONTEXT OF THE LOCAL CLASSICAL TRADITION. SOCIALIST COUNTRIES 1944/45–1989/1990*”, Budapesta, 24–26 iunie 2010

Am fost prezent și activ la această foarte interesantă manifestare grație unei întrebări datorate colegului Andrei Pippidi de la Facultatea de Istorie a Universității din București. Domnia sa, fiind deja de câțiva ani implicat în colaborări cu instituții budapestane universitare și de cultură, a avut prilejul să fi fost mai curând informat în legătură cu acest colocviu. Or, d-sa, fiind la curent cu faptul că mă aflu la conducerea Societății de Studii Clasice din România, mi-a comunicat informația cu pricina. Văzând programul propus de organizatori și cunoscând rolul important al profesorului Dionisie M. Pippidi în întemeierea și funcționarea Societății, i-am solicitat fiului acestuia, Andrei Pippidi, câteva documente aflate în arhiva sa de familie, direct legate de Societate. Răspunsul a fost prompt, așa că am preferat, precum de la început intenționam, să particip la secțiunea „Academic Portraits” cu o relatare privindu-l pe D.M. Pippidi. Acceptul organizatorilor a fost prompt și necondiționat.

Trebuie notat aici că afișul colocviului îl specifică drept „Conference of the Focus Group supported by the Fritz Thyssen Foundation”. Face parte dintr-un program internațional mai amplu, la care ne vom mai referi și mai jos. A fost găzduit de Collegium Budapest, Institute for Advanced Study, înființat în 1991, într-o clădire monument istoric din centrul vechi al orașului de sus, aflată la începutul străzii Sfânta Treime.

În cele șapte secțiuni ale Colocviului, dacă nu punem la număr partea introductivă consistentă, au fost susținute, în ordine cronologică, în total, 30 de comunicări privind teme următoare: portrete academice; o așa numită conferință de seară; imagini naționale; arheologie clasică; promovare, traducere și interpretare a clasicilor; ideologie și educație; clasice și politică.

După salutul de bun venit al Rectorului Collegium-ului, profesorul Andrew SORS, d-l Gábor Klaniczay (Budapesta), a explicat tema generală în care se include și colocviul introdus atunci, sub titlul „Multiple Antiquities – Multiple Modernities”, iar György Karsai (Pécs) a explicat ce anume vizează „the Focus Group Project on Classics and Communism”. S-a trecut după aceea la istoria propriu-zisă cu unul dintre organizatori, d-l Jerzy Axer de la Varșovia: „The

Evolution of Classical Studies in Poland (1945–1989) and the Polish Philological Society”. Chestiuni tematice și mai speciale au completat aceeași serie introductivă prin Zsigmond Ritoók (Budapesta) cu „Slavery and Asian Way of Production. A Theme of Classical Studies in Communist Times in Hungary” (după cum se vede, așa cum am comentat și la fața locului, o temă introdusă și în istoriografia comunistă din România în aceeași vreme). În finalul primei jumătăți de zi și oarecum în contrapondere, André Hurst de la Geneva a vorbit despre politicile Fundației Hardt și filologia clasică din țările socialiste, pentru care fundația a fost, în măsura posibilului, un sprijin real și benefic (nu e nevoie de explicații acum; de exemplu, subsemnatul a ajuns acolo pentru prima dată în 1996).

La „Portrete academice”, d-na Cornelia Isler-Kerény de la Zürich a prezentat personalitatea tatălui său, Károly Kerény, emigrat împotriva propriei voințe (un studiu important al acestuia pe care clasicitul maghiar născut la Timișoara nu a mai apucat să-l comunice la Cluj a apărut, la solicitarea subsemnatului, în „Studii Clasice” XLVI / 2010), iar semnatul acestor rânduri a vorbit despre D.M. Pippidi ca membru fondator al Societății de Studii Clasice din România, ales în anii '70 la conducerea Federației Internaționale de Studii Clasice (FIEC). Alexander Gavrilov (Skt. Petersburg) a evocat portretul unui mare latinist care a supraviețuit epocii comuniste, Iakov M. Borovski (1896–1994), iar Jürgen Dummer de la Jena, pe cel al unui clasicist, dar și activist, am putea spune azi: „Johannes Irmscher – Klassischer Philologe und Wissenschaftsmanager im sozialistischen System”.

În „comunicarea de seară”, Isidor Levin de la Berlin a ținut să explice sub acest titlu ce se poate înțelege prin „*Divide et impera*” versus „*Anschluß*” an die Sowjet bzw. *Europa Union, qua ultima ratio*.

La secțiunea privind diverse foste țări socialiste, am audiat și comentat șase comunicări exclusiv din teritorii slave: Dmitri Pancenko (Skt. Petersburg), *Classics and Cultural Resistance to the Soviet Regime*, Andrii Yasinovskiy (Lvov), *Humanities in an Anti-Human Epoque. The Case of Classics in Ukraine (1945–1991)*, Nijole Juchneviciene (Vilnius), *Classical Philology in the Early Soviet Lithuania: Between the European Tradition and Soviet Reality*, Ludmila Buzassyova (Bratislava), *History of Classical Philology in Slovakia During the Communist Period*, Milena Jovanović (Belgrad), *Les études classiques en Serbie (1944–1989)*, Nikolai Gocev (Sofia), *Classical Studies in Bulgaria 1945–1995: Methodological Questions*.

La secțiunea „Arheologie clasică” s-au prezentat doar trei comunicări, dintre care numai prima cu caracter teoretic, celelalte mai curând factuale: László Borhy (Budapesta), *Roots of Socialist Realism in Roman Plebeian Art*, Vesna Girardi-Jurkić (Pola), *Classical Studies and Archaeological Researches in the Context of Political Programme in Croatia, 1945–1990*, Árpád Miklos Nagy (Budapesta): *Palimpsests. The Permanent Exhibition of the Classical Collection of the Museum of Fine Arts, Budapest*.

La tema „Promovarea, traducerea și interpretarea clasicilor” au fost prezentate trei comunicări: György Karsay (Pécs), *The Greek and Roman Dramas on Hungarian Stages During the Socialism (1945–1989) – an Overview*; aici, desigur, un specialist român în domeniu ar avea ce spune, fie și numai din ceea ce îmi amintesc din propria experiență de spectator și ascultător radio; Olga Budaragina (Skt. Petersburg), *Translating Classics in the Soviet Union: the ABDEM Group*, Péter Hajdu (Pécs), *The Interpretation of Classical Literature in the 1960 s and 1970 s*.

Foarte interesante și sugestive au fost și comunicările legate de ideologie și educație. Ele ar merita chiar o redeschidere aparte a discuției, atât pentru trecutul avut în vedere, cât și pentru prezent și viitor. Pentru moment, au fost doar patru: Cristian Gașpar, bursier român la Budapesta, *The Ancients as Fellow-Travellers: The Impact of Ideology on Greek and Latin Handbooks in Romania (1945–1965)*, László Horváth (Budapesta), *Classical Philology in the Eötvös Collegium (1957–1990)*, Barbara Brzuska (Varșovia), *Latin in Polish Schools, 1945–1970* și Witold Wolodkiewicz (Varșovia), *Study of Roman Law in Socialist Countries*. Ultima comunicare sugerează pe bună dreptate măsura încă greu de apreciat a funcționării justiției în țările foste „socialiste”, pe care nu o mai comentăm aici, chiar dacă diferențe calitative au existat între ele și la acest capitol..

La „Clasice și Politică” au participat: Jozef Mural (Praga), *Jan Patočka (1907–1977), Scholar and Dissident*, Elzbieta Olechowska (Varșovia), *Prof. A. Krawczuk, Classical Philologist, Ancient Historian, TV Personality, a Communist Minister of Culture – a Preview*, David Movrin (Liubliana), *The First Time as Tragedy, the Second as Farce: Revolution and the Classics in the Soviet Union and Slovenia*.

Spuse sau nespuse, concluziile acestui colocviu remarcabil încă mai au de așteptat remarci și adaosuri. Și mai apoi poate chiar cel puțin câte o carte pentru fiecare dintre țările participante, sau/și problemele prezentate și discutate. Deocamdată, rezumate ale celor prezentate au fost cerute, ca și subsemnatului, de către organizatori. Ele se găsesc deja afișate pe site-ul Colocviului.

Alexandru Barnea*

---

* Universitatea București. Facultatea de istorie, alex.barnea@yahoo.com

